

Gebelerin Eşi Tarafından Şiddete Maruz Kalma Durumları ve Şiddetle İlişkili Faktörlerin İncelenmesi

[The Situation of Pregnant Women Exposure to Violence by Husband and the Factors Associated With Violence]

ÖZET

AMAÇ: Bu çalışma, kırsal alanda yaşayan gebelerin eşi tarafından şiddete maruz kalma durumları ve şiddetle ilişkili faktörleri belirlemek amacıyla yapılmıştır.

YÖNTEM: Tanımlayıcı kesitsel tipteki bu araştırma, İzmir ili Ödemiş ilçesinin merkezinde bulunan beş Aile Sağlığı Merkezinin (ASM) tamamında yürütülmüştür. Araştırmanın örneğini Aralık 2011- Şubat 2012 tarihleri arasında araştırmanın yapıldığı ASM'lere başvuran, çalışmaya katılmaya istekli olan 230 gebe oluşturmuştur. Veriler literatür incelenerek hazırlanan soru formu aracılığı ile toplanmıştır. Soru formu gebelerin sosyodemografik özelliklerini içeren (8 soru), gebelikte fiziksel, duygusal, ekonomik ve cinsel şiddeti belirlemeye yönelik (12 soru) olmak üzere toplam 20 sorudan oluşmuştur. Veriler, araştırmacılar tarafından yüz yüze görüşme tekniği ile toplanmış, sayı, yüzde dağılımları ve ki-kare testleri ile değerlendirilmiştir.

BULGULAR: Katılımcıların yaş ortalaması 25,75±4.63 (15-40 arası)'dır. Gebelerin %83'ünün isteyerek gebe kaldığı, %43'ünün ilk gebeliği olduğu, %79,6'sının gebelik süresince eşinin, %67'sinin ailesinin destek olduğu, %32,6'sının eşinin alkol kullandığı ancak hiç madde kullanmadığı saptanmıştır. Gebelerin %10,9'unun fiziksel, %52,6'sının duygusal, %31,7'sinin ekonomik ve %8,3'ünün cinsel şiddete maruz kalmıştır.

SONUÇ: Araştırmada gebenin ve eşinin ilköğretim mezunu olması, ekonomik durumun orta düzeyde olması, gebeliğin istenmemesi ve ailenin destek olmaması şiddetle en çok ilişkili faktörler olarak belirlenmiştir. Sağlık kurumları ve sağlık personeli tarafından gebelikte şiddetin belirlenmesine yönelik rutin taramaların yapılması önerilmektedir.

SUMMARY

AIM: This study was planned to determine the pregnant women living in rural areas exposure the situation to violence by husband and the factors associated with violence.

METHODS: This descriptive cross-section research was conducted all of 5 Family Health Center located in the center of Odemis in İzmir. The study sample consisted of 230 pregnant women who are willing to participate in the study, which surveyed admitted to Family Health Center between December 2011 - February 2012. Data are collected through a questionnaire prepared by examining the literature. The questionnaire consists of a total of 20 questions which including socio-demographic characteristics of pregnant women (8 questions), pregnancy, physical, emotional, economic and sexual violence, to determine (12 questions). Data were collected by face to face interviews by the researchers, were evaluated with number, percentage and chi-square tests.

RESULTS: The average age of pregnant women was 25.75 ± 4.63 (min:15-max:40), who was 83% of willingly got pregnant, 43% of first pregnancy, 79.6% of during pregnancy support of husband, 67% of the support of the family, % 32.6 of her husband doesn't use substance but use alcohol, 10.9% of pregnant women reported physical, 52.6% of emotional, 31.7% of economic and 8.3% were exposed to sexual violence.

CONCLUSION: In this study, having pregnant woman and her husband to have graduated from primary school, moderate of the economic situation, unwilling pregnancy, lack of family support were the factors most strongly associated with violence. It is suggested that by health care institutions and health care providers must be routine screenings to determine violence during pregnancy.

**Tülay Sağkal¹,
Aslı Kalkım²,
Esma Sülü Uğurlu³,
Necle Ersoy Kırmızılar⁴**

¹Celal Bayar Üniversitesi,
Manisa Sağlık Yüksekokulu,
Manisa

²Ege Üniversitesi Hemşirelik
Fakültesi, Halk Sağlığı
Hemşireliği Anabilim Dalı,
Bornova-İzmir

³Ege Üniversitesi, Hemşirelik
Fakültesi, Çocuk Sağlığı
Hemşireliği Anabilim Dalı,
Bornova-İzmir

⁴Şişli Memorial Hastanesi,
Haseki/İstanbul

Anahtar Kelimeler:

Gebelik, Şiddet, Şiddet
Türleri

Key Words:

Pregnancy, Violence,
Violence Types

Sorumlu yazar/

Corresponding author:

Tülay Sağkal,
Celal Bayar Üniversitesi,
Manisa Sağlık Yüksekokulu,
Manisa
tulay.sagkal@cbu.edu.tr

Gönderme Tarihi/Date of Submission: 03.09.2013 , **Kabul Tarihi/Date of Acceptance:** 04.10.2013 **DOI:** 10.5455/pmb 1-1376588340

GİRİŞ

Gebelik, kadının yaşamında en riskli dönemlerden biridir. Gebelikte kadına uygulanan şiddet bu riski daha da arttırmaktadır (1-4). Gebelikte şiddet hem anne hem de fetus sağlığını olumsuz yönde etkileyen bir insan hakkı ihlalidir (5-12). Eş şiddeti ise dünya çapında kadına yönelik şiddetin en yaygın biçimidir

(13-16). Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) 2002 yılında “eşler arası şiddet” tanımını geliştirmiştir. Buna göre; “özel bir ilişkide fiziksel saldırganlık, cinsel zorlama, psikolojik istismar ve kontrol etme davranışı şeklindeki eylemlere bağlı olarak ortaya çıkan fiziksel, cinsel ve psikolojik zarara neden olan davranış” şiddet olarak tanımlanmaktadır. Bu tanım halen birliktelikleri süren ya da ayrılmış bütün çiftleri

kapsamaktadır (17). Kadınların eşi tarafından maruz kaldıkları şiddet türleri; fiziksel, cinsel, duygusal ve ekonomik şiddettir (18,19). Gebelikte şiddeti etkileyen faktörler ise sosyal, ekonomik, kültürel, biyolojik ve çevresel faktörlerdir (6,20,21). Ailede kadına şiddet gebelikte yeni başlayabilir veya mevcut şiddet gebelikte artabilir. Bunun birkaç nedeni olabilir. Gebeliğin biyopsikolojik stresleri, eşlerin sorunlarıyla başa çıkabilmelerini güçleştirir. Erkek bebeği kıskanabilir veya kadının ilgisinin bebeğe yönelmesi erkeği sinirlendirebilir. Bazı erkekler fiziksel şiddetin gebelik üzerine etkisini bilmeyebilirler, ancak bazı erkekler ise bilerek istenmeyen gebeliği sonlandırmak için şiddete başvurabilirler (22).

DSÖ tarafından dünyada gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkelerde (Peru, Japonya, Uganda, Avustralya, Danimarka, Kamboçya, Filipinler, Hindistan, Suudi Arabistan, Meksika, Mısır, Afrika ülkeleri gibi) yapılan birçok çalışmada gebelikte yaşanan şiddet sıklığının %1 ile %49 oranları arasında değiştiği görülmüştür (10). Gebelikte eş şiddeti sıklığını bilmek, sekelleri önleme ve tedavi etme girişimlerin geliştirilmesini ve uygulanmasını bilgilendirmeye yardımcı ilk adımdır (23). Bu açıdan gebelikte eş şiddeti sıklığını belirlemek önemlidir.

Kentsel alanda yaşamak gebelik sırasında yaşanan şiddetin bir belirleyicisidir (20,21). Türkiye’de kentsel alanda yaşayan gebelerde şiddet sıklığı birçok çalışmalarda (2,20,24-26) incelenirken kırsal alanlarda bu durumun incelenmediği fark edilmiştir. Bunun üzerine bu çalışmada ülkemizde kırsal bir alanda yaşayan gebelerin eşi tarafından şiddete maruz kalma durumlarını ve ilişkili faktörlerini belirlemek, sağlık çalışanlarının konuya dikkatlerini çekmek ve kırsalda yaşayan gebelere sağlık hizmeti sunarken şiddet gibi önemli bir sağlık sorununu göz önünde bulundurmalarını sağlamak hedeflenmiştir.

Bu çalışmanın amacı kırsal alanda yaşayan gebelerin eşi tarafından şiddete maruz kalma durumlarını ve şiddetle ilişkili faktörleri belirlemektir.

YÖNTEM

Araştırmanın Türü

Bu çalışma tanımlayıcı kesitsel tipte olup, Aralık 2011- Şubat 2012 tarihleri arasında yapılmıştır.

Araştırmanın Evreni/Örneği

Araştırma, İzmir ili Ödemiş ilçesinin merkezinde bulunan beş aile sağlığı merkezinin (ASM) tümünde

yürütülmüştür. Örnek seçimine gidilmemiş olup belirtilen tarihler arasında araştırmanın yapıldığı merkezlere başvuran, soruları bağımsız olarak yanıtlayabilen ve çalışmaya katılmaya istekli olan 230 gebe araştırmaya dâhil edilmiştir.

Veri Toplama Aracı

Veriler araştırmacılar tarafından literatür incelenerek (6,19,26) hazırlanan, üç bölümden oluşan **soru formu** aracılığı ile toplanmıştır. Geliştirilen soru formunun ilk bölümünde gebelerin yaşı, öğrenim durumu, eşin öğrenim durumu, çalışma durumu, eşin çalışma durumu, ekonomik durumu, aile tipi, sosyal güvencesini içeren sosyodemografik özellikleri (8 soru) yer almaktadır. Soru formunun ikinci bölümünde gebelikte fiziksel, duygusal, ekonomik ve cinsel şiddeti belirlemeye yönelik 12 soruya yer verilmiştir. Bu amaçla gebeye eşi tarafından uygulanan itme, yumrukla vurma, tokat atma, tekmeleme, sert cisimle vurma ve bıçakla saldırma ‘**fiziksel şiddet**’ olarak değerlendirilmiştir. Ağır sözler söyleme, lakap takma, tehdit etme, küçümseme, küfür etme, dayak ya da ölümle korkutma, sesini yükseltme, kıskançlık kavgası çıkarma, kadının yakınları ile görüşmesini engelleme ve başkalarının önünde aşağılama ‘**duygusal şiddet**’ olarak değerlendirilmiştir. Gebe kadının parasını elinden alma, çalışmasını yasaklama, para vermeme ya da kısıtlama ve aile geliri konusunda bilgisiz bırakma ‘**ekonomik şiddet**’ olarak ve istemediği cinsel davranışa zorlama, zorla cinsel ilişkiye girme ve aşırı kıskançlık ise ‘**cinsel şiddet**’ olarak değerlendirilmiştir. Şiddet varlığı; şiddet davranışlarından biri varsa evet (1), hiçbiri yoksa (0) olarak değerlendirilmiştir. Soru formunun üçüncü bölümünde gebeliği isteme, gebelik haftası, gebelik sayısı, çocuk sayısı, severek evlenme, eşin desteği, eşin alkol ve madde kullanımı, aile desteği gibi gebelerin evlilik ve gebelik ile ilgili özelliklerine ilişkin bilgiler (8 soru) yer almıştır. Veriler, araştırmacılar tarafından ASM’ye başvuran gebelerle yüz yüze görüşme tekniği ile toplanmıştır.

Araştırmanın Etiği

Araştırmanın yürütülebilmesi için Ege Üniversitesi Ödemiş Sağlık Yüksekokulundan ve araştırmanın yapıldığı beş ASM’nin bağlı olduğu Ödemiş İlçe Sağlık Grup Başkanlığı’ndan yazılı izin alınmıştır. Araştırmaya katılan gebelere araştırma hakkında açıklamalar yapıldıktan sonra sözel izin alınmıştır. Gebelerin mahremiyetine ve sır saklama ilkelerine dikkat edilerek görüşme yapılmıştır.

İstatistiksel Değerlendirme

Araştırma verileri SPSS 16.0 programında değerlendirilmiştir. İstatistiksel yöntemler olarak verilerin sayı ve yüzde dağılımları ve ki-kare testleri yapılmıştır. İstatistiksel analizler sonucunda p değeri 0.05'in altında ise anlamlı olarak kabul edilmiştir.

BULGULAR

Gebelerin yaş ortalamasının $25,75 \pm 4,63$ (en az:15- en çok:40) olduğu, %42,2'sinin kendisinin ve eşinin ilköğretim mezunu, %86,5'inin çalışmadığı, %83,5'inin eşinin çalıştığı ve %68,3'ünün ekonomik durumunun orta düzeyde olduğu saptanmıştır. Ayrıca gebelerin %76,5'inin çekirdek aile yapısında ve %71,7'sinin sosyal güvencesi olduğu belirlenmiştir (Tablo 1).

Tablo 1. Gebelerin sosyodemografik özelliklerine göre dağılımları.

Sosyodemografik Özellikler	Sayı (n)	Yüzde (%)
Yaş grubu		
15 – 21	44	19,1
22 – 28	123	53,5
29 ve üstü	63	27,4
Öğrenim durumu		
Okuryazar olmayan	9	3,9
İlkokul	97	42,2
Ortaokul	68	29,6
Lise ve üniversite	56	24,3
Eşin öğrenim durumu		
Okuryazar olmayan	7	3,0
İlkokul	97	42,2
Ortaokul	57	24,8
Lise ve üniversite	69	30,0
Çalışma durumu		
Çalışan	31	13,5
Çalışmayan	199	86,5
Eşin çalışma durumu		
Çalışan	192	83,5
Çalışmayan	38	16,5
Ekonomik durum		
İyi	33	14,3
Orta	157	68,3
Kötü	40	17,4
Aile tipi		
Çekirdek aile	176	76,5
Geniş aile	54	23,5
Sosyal güvencesi		
Var	165	71,7
Yok	65	28,3
TOPLAM	230	100,0

Gebelerin evlilik ve gebelik ile ilgili özellikleri incelendiğinde; %83'ünün isteyerek gebe kaldığı, %55,2'sinin 25-40 haftalık gebe, %43'ünün ilk gebeliği olduğu ve %47,8'inin hiç yaşayan çocuğunun olmadığı saptanmıştır. Gebelerin %70,9'unun severek evlendiği, %79,6'sının gebelik süresince eşinin destek olduğu, %32,6'sının eşinin alkol kullandığı ancak hiç madde kullanmadığı ve %67'sinin ailesi tarafından destek gördüğü belirlenmiştir.

Tablo 2'de gebelerin eşi tarafından maruz kaldıkları şiddet türleri yer almaktadır. Araştırmamıza alınan gebelerin %10,9'unun fiziksel, %52,6'sının duygusal, %31,7'sinin ekonomik ve %8,3'ünün cinsel şiddete maruz kaldıkları saptanmıştır.

Tablo 2. Gebelerin eşi tarafından maruz kaldıkları şiddet türlerine göre dağılımları.

Şiddet türleri	Sayı (n)	Yüzde (%)
Fiziksel şiddet		
Evet	25	10,9
Hayır	205	89,1
Duygusal şiddet		
Evet	121	52,6
Hayır	109	47,4
Ekonomik şiddet		
Evet	73	31,7
Hayır	157	68,3
Cinsel şiddet		
Evet	19	8,3
Hayır	211	91,7
TOPLAM	230	100,0

Tablo 3 ve 4'te gebelerin bazı faktörlere göre eşi tarafından fiziksel, duygusal, ekonomik ve cinsel şiddete maruz kalma durumları verilmiştir.

Gebenin ve eşinin eğitim düzeyinin ilköğretim olması, eşin çalışması, ekonomik durumunun orta düzey olması, geniş aileye sahip olması, sosyal güvencesinin olmaması, isteyerek gebe kalması, hiç yaşayan çocuğunun olmaması, severek evlenmemesi, eşinden ve ailesinden destek görmemesi ile gebenin eşi tarafından fiziksel şiddete maruz kalması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuş olup ($p < 0.05$); gebenin yaşı, çalışma durumu, gebelik haftası, gebelik sayısı ve eşinin alkol kullanma durumu ile anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p > 0.05$) (Tablo 3 ve 4).

Tablo 3. Gebelerin sosyodemografik özelliklerine göre fiziksel, duygusal, cinsel ve ekonomik şiddete maruz kalma durumları.

Faktörler	Fiziksel Şiddet				Duygusal Şiddet				Cinsel Şiddet				Ekonomik Şiddet			
	Evet		Hayır		Evet		Hayır		Evet		Hayır		Evet		Hayır	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Yaş grubu																
15 – 21	5	20,0	39	19,0	30	24,8	14	12,8	6	31,6	38	18,0	17	23,3	27	17,2
22 – 28	10	40,0	113	55,1	57	47,1	66	60,6	8	42,1	115	54,5	32	43,8	91	58,0
29 ve üstü	10	40,0	53	25,9	34	28,1	29	26,6	5	26,3	58	27,5	24	32,9	39	24,8
İstatistik analiz	x²= 2,592		p=0.274		x²= 6,265		p=0.044*		x²= 2,187		p=0.335		x²= 4,000		p=0.135	
Öğrenim durumu																
Okuryazar değil	3	12,0	6	2,9	6	5,0	3	2,8	3	15,8	6	2,8	7	9,6	2	1,4
İlkokul	10	40,0	87	42,4	52	43,0	45	41,3	8	42,1	89	42,2	39	53,4	58	36,9
Ortaokul	10	40,0	58	28,3	43	35,5	25	22,9	6	31,6	62	29,4	21	28,8	47	29,9
Lise ve üniversite	2	8,0	54	26,3	20	16,5	36	64,3	2	10,5	54	25,6	6	8,2	50	31,8
İstatistik analiz	x²= 8,831		p=0.032*		x²= 10,243		p=0.017*		x²= 9,119		p=0.028*		x²=23,463		p=0.000***	
Eşin öğrenim durumu																
Okuryazar değil	3	12,0	4	2,0	6	5,0	1	0,9	3	15,8	4	1,9	6	8,2	1	0,6
İlkokul	10	40,0	87	42,4	56	46,3	41	37,6	8	42,1	89	42,2	33	45,2	64	40,8
Ortaokul	8	32,0	49	23,9	35	28,9	22	20,2	4	21,1	53	25,1	18	24,7	39	24,8
Lise ve üniversite	4	16,0	65	30,0	24	19,8	45	41,3	4	21,1	65	30,8	16	21,9	53	33,8
İstatistik analiz	x²= 9,847		p=0.020*		x²=14,661		p=0.002**		X²= 11,724		p=0.008**		x²= 11,975		p=0.007**	
Çalışma durumu																
Çalışan	1	4,0	30	14,6	9	7,4	22	20,2	2	10,5	29	13,7	5	6,8	26	13,5
Çalışmayan	24	96,0	175	85,4	112	92,6	87	79,8	17	89,5	182	86,3	68	93,2	131	83,4
İstatistik analiz	x²= 2,161		p=0.142		x²=7,988		p=0.005**		x²= 0,155		p=0.513		x²= 4,030		p=0.04*	
Eşin çalışma durumu																
Çalışan	16	64,0	176	85,9	97	80,2	95	87,2	14	73,7	178	84,4	49	67,1	143	91,1
Çalışmayan	9	36,0	29	14,1	24	19,8	14	12,8	5	26,3	33	15,6	24	32,9	14	8,9
İstatistik analiz	x²= 7,716		p=0.005**		x²= 2,032		p=0.154		x²=1,440		p=0.230		x²= 20,741		p=0.00***	
Ekonomik durum																
İyi	1	4,0	32	15,6	10	8,3	23	21,1	2	10,5	31	14,7	4	5,5	29	18,5
Orta	13	52,0	144	70,2	78	64,4	79	72,5	11	57,9	146	69,2	43	58,9	114	72,6
Kötü	11	44,0	29	14,2	33	27,3	7	6,4	6	31,6	34	16,1	26	35,6	14	8,9
İstatistik analiz	x²=14,599		p=0.001**		x²= 21,460		p=0.00***		x²= 2,934		p=0.231		x²= 27,659		p=0.00***	
Aile tipi																
Çekirdek aile	12	13	164	80,0	88	72,7	88	80,7	9	47,4	167	79,1	47	64,4	129	82,2
Geniş aile	48,0	52,0	41	20,0	33	27,3	21	19,3	10	52,6	44	20,9	26	35,6	28	17,8
İstatistik analiz	x²= 12,700		p=0.00***		x²= 2,046		p=0.153		x²=9,798		p=0.002**		x²= 8,770		p=0.003**	
Sosyal güvencesi																
Var	10	40,0	155	75,6	76	62,8	89	81,7	11	57,9	154	73,0	41	56,2	124	79,0
Yok	15	60,0	50	24,4	45	37,2	20	18,3	8	42,1	57	27,0	32	43,8	33	21,0
İstatistik analiz	x²=13,937		p=0.00***		x²= 10,041		p=0.002**		x²=1,958		p=0.162		x²=12,795		p=0.00***	
Toplam	25	100,0	205	100,0	121	100,0	109	100,0	19	100,0	211	100,0	73	100,0	157	100,0

*p<0.05 **p<0.01 ***p<0.001

Tablo 4. Gebelerin evlilik ve gebelik ile ilgili özelliklerine göre fiziksel, duygusal, cinsel ve ekonomik şiddete maruz kalma durumları. χ^2 x^2

Faktörler	Fiziksel Şiddet				Duygusal Şiddet				Cinsel Şiddet				Ekonomik Şiddet			
	Evet		Hayır		Evet		Hayır		Evet		Hayır		Evet		Hayır	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Gebeliği isteme																
Evet	16	64,0	175	85,4	88	72,7	103	94,5	11	57,9	180	85,3	55	75,3	136	86,6
Hayır	9	36,0	30	14,6	33	27,3	6	5,5	8	42,1	31	14,7	18	24,7	21	13,4
İstatistik analiz	$x^2=7,224$		$p=0.007^{**}$		$x^2=19,297$		$p=0.00^{***}$		$x^2=9,302$		$p=0.002^{**}$		$x^2=4,504$		$p=0.034^*$	
Gebelik haftası																
0-12 hafta	7	28,0	35	17,1	26	21,5	16	14,7	7	36,8	35	16,6	13	17,8	29	18,5
13-24 hafta	6	24,0	55	26,8	29	24,0	32	29,3	6	31,6	55	26,1	20	27,4	41	26,1
25-40 hafta	12	48,0	115	56,1	66	54,5	61	56,0	6	31,6	121	57,3	40	54,8	87	55,4
İstatistik analiz	$x^2=1,789$		$p=0.409$		$x^2=2,105$		$p=0.349$		$x^2=6,211$		$p=0.45^*$		$x^2=0,046$		$p=0.977$	
Gebelik sayısı																
1	12	48,0	87	42,5	51	42,2	48	44,0	9	47,3	90	42,7	27	37,0	72	45,9
2	8	32,0	79	38,5	42	34,7	45	41,3	4	21,1	83	39,3	27	37,0	60	38,2
3 ve üstü	5	20,0	39	19,0	28	23,1	16	14,7	6	31,6	38	18,0	19	26,0	25	15,9
İstatistik analiz	$x^2=0,423$		$p=0.809$		$x^2=2,849$		$p=0.241$		$x^2=3,308$		$p=0.191$		$x^2=3,591$		$p=0.166$	
Çocuk sayısı																
0	15	60,0	95	46,3	61	50,4	49	45,0	11	57,9	99	46,9	32	43,9	78	49,7
1	6	24,0	97	47,4	48	39,7	55	50,4	5	26,3	98	46,4	35	47,9	68	43,3
2	3	12,0	13	6,3	11	9,1	5	4,6	3	15,8	13	6,2	5	6,8	11	7,0
3	1	4,0	0	0,0	1	0,8	0	0,0	0	0,0	1	0,5	1	1,4	0	0,0
İstatistik analiz	$x^2=12,800$		$p=0.005^{**}$		$x^2=4,421$		$p=0.219$		$x^2=4,429$		$p=0.219$		$x^2=2,747$		$p=0.432$	
Severek evlenme																
Evet	11	44,0	152	74,1	81	66,9	82	75,2	10	52,6	153	72,5	38	52,1	125	79,6
Hayır	14	56,0	53	25,9	40	33,1	27	24,8	9	47,4	58	27,5	35	47,9	32	20,4
İstatistik analiz	$x^2=9,809$		$p=0.002^{**}$		$x^2=1,908$		$p=0.167$		$x^2=3,337$		$p=0.06$		$x^2=18,338$		$p=0.00^{***}$	
Eşin desteği																
Destek olan	9	36,0	174	84,9	81	66,9	102	93,6	9	47,4	174	82,5	41	56,2	142	90,4
Destek olmayan	16	64,0	31	15,1	40	33,1	7	6,4	10	52,6	37	17,5	32	43,8	15	9,6
İstatistik analiz	$x^2=32,742$		$p=0.00^{***}$		$x^2=25,022$		$p=0.00^{***}$		$x^2=13,205$		$p=0.001^{**}$		$x^2=36,018$		$p=0.00^{***}$	
Eşin alkol kullanımı																
Kullanan	11	44,0	64	31,2	42	34,7	33	30,3	8	42,1	67	31,8	30	41,1	45	28,7
Kullanmayan	14	56,0	141	68,8	79	65,3	76	69,7	11	57,9	144	68,2	43	58,9	112	71,3
İstatistik analiz	$x^2=1,656$		$p=0.198$		$x^2=0,513$		$p=0.474$		$x^2=0,850$		$p=0.357$		$x^2=3,505$		$p=0.061$	
Ailenin destek olma durumu																
Destek olan	4	16,0	150	73,2	69	57,0	85	78,0	5	26,3	149	70,6	34	46,6	120	76,4
Destek olmayan	21	84,0	55	26,8	52	43,0	24	22,0	14	73,7	62	29,4	39	53,4	37	23,6
İstatistik analiz	$x^2=32,918$		$p=0.00^{***}$		$x^2=11,383$		$p=0.001^{***}$		$x^2=15,461$		$p=0.00^{***}$		$x^2=20,078$		$p=0.00^{***}$	
Toplam	25	100,0	205	100,0	121	100,0	109	100,0	19	100,0	211	100,0	73	100,0	157	100,0

* $p<0.05$ ** $p<0.01$ *** $p<0.001$

Gebenin eşi tarafından duygusal şiddete maruz kalmasında gebenin 22-28 yaş grubunda olması, eşinin ve kendisinin eğitim düzeyinin ilköğretim olması, herhangi bir işte çalışmaması, ekonomik durumunun orta düzey olması, sosyal güvencesinin olması, isteyerek gebe kalması, eşi ve ailesinden destek görmesi istatistiksel olarak etkili iken ($p<0.05$), eşinin çalışma durumu, aile tipi, gebelik haftası, gebelik sayısı, çocuk sayısı, severek evlenme durumu, eşinin

alkol kullanımı istatistiksel olarak etkili bulunmamıştır ($p>0.05$) (Tablo 3 ve 4).

Gebenin eşi tarafından cinsel şiddete maruz kalmasında gebenin ve eşinin eğitim düzeyinin ilköğretim olması, geniş aileye sahip olması, isteyerek gebe kalması, gebeliğinin ilk trimesterde olması, eşi ve ailesinden destek görmemesi istatistiksel olarak anlamlı bulunurken ($p<0.05$), gebenin yaşı, kendinin ve eşinin çalışma durumu, ekonomik durumu, sosyal

güvencesi, gebelik sayısı, çocuk sayısı, severek evlenme durumu ve eşinin alkol kullanımı

istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$) (Tablo 3 ve 4).

Tablo 5. İlişkili faktörlerin şiddet türlerine göre dağılımı

İLİŞKİLİ FAKTÖRLER	ŞİDDET TÜRLERİ			
	Fiziksel	Duygusal	Cinsel	Ekonomik
22 – 28 yaş grubu		+		
Gebenin ilköğretim mezunu	+	+	+	+
Eşin ilköğretim mezunu	+	+	+	+
Herhangi bir işte çalışmama		+		+
Eşin çalışması	+			+
Ekonomik durumun orta	+	+		+
Geniş aile	+		+	
Çekirdek aile				+
Sosyal güvencenin olması		+		+
Sosyal güvencenin olmaması	+			
Gebeliği isteme	+	+	+	+
Gebeliğin ilk trimester			+	
Hiç yaşayan çocuğunun olmaması	+			
Severek evlenmeme	+			
Severek evlenme				+
Eşin destek olmaması	+		+	
Eşin destek olması		+		+
Ailenin destek olmaması	+		+	+
Ailenin destek olması		+		

Gebenin eşi tarafından ekonomik şiddete maruz kalmasında gebenin ve eşinin eğitim düzeyinin ilköğretim olması, herhangi bir işte çalışmaması, eşinin çalışıyor olması, ekonomik durumunun orta düzeyde olması, çekirdek aileye sahip olması, sosyal güvencesinin olması, isteyerek gebe kalması, severek evlenmesi, eşinin destek olması ve ailesinin destek olmaması istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuş olup ($p<0.05$), gebenin yaşı, gebelik haftası, gebelik sayısı, çocuk sayısı ve eşinin alkol kullanımı istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$) (Tablo 3 ve 4).

TARTIŞMA

Gebelere eşi tarafından uygulanan şiddet türlerinin görülme sıklıkları

Fiziksel şiddet

Araştırmaya katılan 230 gebenin %10,9'unun fiziksel şiddete maruz kaldıkları belirlenmiştir.

Türkiye'nin bazı kentsel alanlarında (İzmir, Eskişehir, Sivas, Elazığ, Malatya) yapılmış çalışmalarda kadınların gebelikte fiziksel şiddet yaşama sıklığının %4,8 ile %36,4 arasında değiştiği görülmüştür (2,20,24-26). Türkiye'de 2008 yılında yapılmış "kadına yönelik aile içi şiddet" Avrupa projesinde; en az bir kez gebe kalmış 10 295 kadının Türkiye genelinde fiziksel şiddete maruz kalma sıklığının %9,7 olduğu belirtilmiştir (27). Diğer gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde ise %1 ile %40 arasında değişmektedir (10,13,19,23,28,29). Türkiye'de kentte yaşayan kadınların %9,6 (n: 7 618), kırsalda yaşayan kadınların %9,8 (n: 2 677) gebeliği sırasında fiziksel şiddet yaşarken (n: 27), Bangladeş ülkesinde bu oran kırsalda %10,2, kentte %12,4'tür (n: 6). Bunun üzerine kırsalda ve kentte yaşayan kadınların gebeliği sırasında fiziksel şiddet yaşama oranlarının birbirinden farklı olmadığı görülmüştür. Ülkemizin Ege bölgesinde yaşayan kadınların %6,9'u (n: 804) gebeliği sırasında fiziksel şiddet yaşarken ülkemizin diğer bölgelerinde %7,2-

17,6 arasında olduğu saptanmıştır (n: 27). Bu sonuçlardan da anlaşıldığı üzere gebelerde fiziksel şiddetin görülme sıklığı değişken olabilmektedir. Dolayısıyla kullanılan metoda, örneklem sayısına, çalışmanın yapıldığı yere ve kültüre göre sıklığın değiştiği düşünülmüştür.

Duygusal şiddet

Bu çalışmada gebelerin yarısından fazlasının (%52,6) duygusal şiddete maruz kaldıkları belirlenmiştir. Türkiye’de gebelikte duygusal şiddet %26,7 ile %99,1 oranları arasında değişirken (2,20,24,26), gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde bu oran %14,4 ile %78,3’tür (4,29-33). Bu bulgulardan anlaşıldığı üzere araştırmamızın bulgusuyla dünyada ve ülkemizde yapılan çalışmaların bulguları paralellik göstermektedir. Duygusal şiddet, kadına uygulanan en sık şiddet türü olarak karşımıza çıkmaktadır. Gebelikte yaşanan bu duygusal şiddetin, gebelikte ve doğum sonu dönemde gelişebilecek depresyon, anksiyete, intihar düşünceleri gibi ruh sağlığı problemleri açısından riskli bir durumu ortaya koymaktadır (15,24,26).

Cinsel Şiddet

Bu araştırmada gebelerin %8,3’ü cinsel şiddete maruz kaldıkları belirtilmiştir. Ülkemizde ve dünyada yapılan diğer çalışmalarda gebelerin %5,4 ile %32,5 oranları arasında cinsel şiddete maruz kaldıkları görülmüştür (24,26,29,32). Çalışmamızda en az sıklıkla yaşanan şiddet türünün cinsel şiddet olduğu ancak gebelik döneminde bile cinsel şiddetin yaşanmasının kaçınılmaz olduğu görülmüştür.

Ekonomik şiddet

Bu çalışmada gebelerin %31,7’sinin ekonomik şiddete maruz kaldığı görülmüştür. Ülkemizde yapılan çalışmalarda (24,26) gebelerin %28,2 ile %29,3 oranlarında ekonomik şiddete maruz kaldığı belirtilmiştir. Gebelikte daha çok fiziksel ve duygusal şiddete yönelik çalışmalar yapılırken ekonomik ve cinsel şiddeti inceleyen çalışmaların sınırlı olduğu görülmüştür. Ülkemizde ve dünyada gebelikte ekonomik şiddetin incelendiği araştırmalara pek rastlanılmamasına karşın çalışmamızda gebelerin en sık maruz kaldığı ikinci şiddet türü olarak dikkat çekmektedir. Bunun üzerine çalışmalarda gebelikte ekonomik şiddetin de incelenmesi gerektiği düşünülmüştür.

Bu çalışmadan anlaşıldığı üzere kadınların çoğu gebelik sırasında duygusal, fiziksel, ekonomik ve cinsel şiddeti birlikte yaşamışlardır. Bu sonuç şiddet

türlerinin birbiriyle bağlantılı olduğunu, duygusal şiddeti kolayca fiziksel şiddetin takip edebileceğini, bundan sonra da zorla cinsel şiddete zorlanabileceğini ve hatta eş zamanlı olarak ortaya çıkabileceğini düşündürmektedir.

Şiddet türleri ve ilişkili faktörler

Bu araştırmada gebelerin eşi tarafından maruz kaldıkları şiddet türleriyle ilişkili bazı faktörlerin incelenmesi doğrultusunda elde edilen sonuçların özeti Tablo 5’de verilmiştir. Araştırmada gebenin ve eşinin ilkökul mezunu olması ve isteyerek gebe kalınması tüm şiddet türleriyle ilişkili faktörler olduğu saptanmıştır. Literatürde ve yapılan çalışmalarda (3,6,20,24,27,34) gebenin ve eşinin eğitim düzeyinin düşük olmasının şiddetle ilişkili faktörlerden olduğu ve böylece çalışmamızla paralellik gösterdiği söylenebilir. Literatürde istenilmeyen ve planlanmayan gebeliğin şiddetle ilişkili faktörler olduğu belirtilmiştir (20,21) ancak, çalışmamızın bulgusunun literatürle uyumlu olmadığı görülmüştür.

Araştırmada ailenin destek olmaması gebelerin eşi tarafından fiziksel, cinsel ve ekonomik şiddeti yaşamasıyla ilişkili bir faktördür. Gebelerin ailesinden destek görememesini, gebenin eşi tarafından şiddete maruz kaldığını ailesine belirtmek istememesi, ailenin kızlarıyla evlendikten sonra ilgilenmemesi ya da sahip çıkmaması, ailelerin eşi tarafından kızlarına uygulanan şiddeti normal karşılaması, gebelerin daha önceden kendi ailesinde de şiddet olaylarını yaşamış olması gibi nedenleri düşündürmektedir.

Araştırmada ekonomik durumun orta düzeyde olması, aile tipi ve sosyal güvence durumu herhangi üç şiddet türüyle ilişkili faktörlerdir. Literatürde ve yapılan birçok çalışmada aile içi şiddeti arttıran olayların başında ekonomik yetersizliklerin yer aldığı belirtilmiştir (24,35-37). Literatürde kadının geniş ailede daha fazla şiddete uğradığını belirtirken (26,32,36), bazı araştırmalar kadının çekirdek ailede yaşamasına rağmen şiddete maruz kaldığını göstermektedir (24,37).

Araştırmada herhangi bir işte çalışmama, eşin çalışması, eşinin destek durumu herhangi iki şiddetle ilişkili faktörler arasındadır. Eşlerine ekonomik olarak bağımlı olan kadınlarda aile içi şiddet diğer kadınlara nazaran şiddete daha fazla maruz kalmaktadır (6). Bir iş sahibi olmak bazen kadını şiddete karşı koruyabilir. İşsiz ya da ev hanımı olan kadınlar daha çok risk altında olabilirler (38). Yapılan araştırmalar düşük gelirli, erkeğin işsiz olduğu veya düşük statüde çalıştığı ailelerde kadına daha çok

şiddet uygulandığını göstermektedir (19,38-40). Araştırmada severek evlenme/evlenmeme fiziksel ve ekonomik şiddeti etkilemiştir. Yapılan bir çalışmada görücü usulü ile evlenenlerin fiziksel şiddete maruz kaldıkları belirtilmiştir (41).

Araştırmada gebeliğinin ilk trimestrda oluşu cinsel şiddeti, hiç yaşayan çocuğunun olmaması fiziksel şiddeti, 22-28 yaşlarında olması duygusal şiddetle ilişkili faktörlerdir. Literatürde yer alan bir çalışmada 15-24 yaş grubunda olan kadınların %11,3'ünün (n: 1 011) gebeliği sırasında fiziksel şiddet yaşadığı görülmüştür. Bu durum kadınların genç yaşlarda ve evliliklerinin ilk yıllarında daha çok şiddet ile karşılaşmalarının bir sonucu olarak belirtilmektedir (27). Birçok kadın, ilişkilerindeki fiziksel şiddetin ilk kez gebelik döneminde başladığını ya da var olan şiddetin bu dönemde arttığını belirtmektedir. Gebe kadın hem fiziksel, hem de duygusal olarak hassas bir dönemdedir. Bu nedenle kadına gebeliğinde şiddet uygulamak daha kolaydır ve kadın için ise daha büyük bir tehdit ve aşağılanma aracıdır (42).

Bu ilişkili faktörler dışında eşin alkol kullanımı ve gebelik sayısı hiçbir şiddet türünü etkilememiştir. Aslında literatürde ve yapılan çalışmalarda erkeğin alkol ve/veya madde kullanması kadına yönelik şiddeti artıran bir risk faktörü olarak belirtilmektedir (36,41).

SONUÇ

Bu araştırmanın verilerine göre gebelerin eşi tarafından sırasıyla duygusal, fiziksel, ekonomik ve cinsel şiddete maruz kaldıkları belirlenmiştir. Gebelerin ve eşinin ilköğretim mezunu ve ekonomik durumun orta düzeyde olması, gebeliğin istenmesi, ailenin destek olmaması şiddetle en çok ilişkili faktörlerdir. Bu araştırmanın sonucunda; şiddet durumunun gebelik dönemi için önemli bir kadın sağlığı sorunu olduğu ve bu nedenle gebelerde şiddeti, risk faktörü olarak rutin taramasının yapılmasının son derece gerekli olduğu ortaya çıkmıştır. Sağlık kurumlarında gebelerde şiddeti önlemeye yönelik gebelerin eşlerine bilgi verilmesi önerilmektedir.

KAYNAKLAR

1. Bailey BA. Partner Violence During Pregnancy: Prevalence, Effects, Screening, And Management. *Int J Womens Health*. 2010; 2:183-97.
2. Giray H, Keskinoglu P, Sönmez Y, Meseri R, Karakuş NE, Yüçetin N ve ark. Aile İçi Fiziksel Şiddet Ve Etkileyen Etmenler. *STED*. 2005; 14(10): 217-20.
3. Bohn DK, Tebben JG, Campbell JC. Influences Of Income, Education, Age, And Ethnicity On Physical Abuse Before And During Pregnancy. *Journal of Obstetrics, Gynecology and Neonatal Nursing*. 2004; 33(5):561-571.
4. Johnson JK, Haider F, Ellis K, Hay DM, Lindow SW. The Prevalance Of Domestic Violence In Pregnant Women. *International Journal of Obstetrics and Gynecology*. 2003;110:272-275.
5. Valladares E, Ellsberg M, Pena R, et al. Physical Partner Abuse During Pregnancy: A Risk Factor For Low Birth Weight In Nicaragua. *Obstetrics and Gynecology*. 2002; 100(4):700-05.
6. Naved RT, Persson LA. Factors Associated With Physical Spousal Abuse Of Women During Pregnancy in Bangladesh. *International Family Planning Perspectives*. 2008; 34(2):71-78.
7. Taft AJ, Watson LF. Termination Of Pregnancy: Associations With Partner Violence And Other Factors In A National Cohort Of Young Australian Women. *Australian and New Zealand Journal of Public Health*. 2007; 31(2):135-42.
8. Rodrigues T, Rocha L, Barros H. Physical Abuse During Pregnancy And Preterm Delivery. *American Journal of Obstetrics and Gynecology*. 2008; 198(2): 171-176.
9. Coker AL, Sanderson M, Dong B. Partner Violence During Pregnancy And Risk Of Adverse Pregnancy Outcomes. *Paediatric and Perinatal Epidemiology*. 2004; 18, 260- 269.
10. World Health Organization (2012). Intimate Partner Violence During Pregnancy. Geneva: http://whqlibdoc.who.int/hq/2011/WHO_RHR_11.3_5_eng.pdf
11. Martin SL, Li Y, Casanueva C, Harris-Britt A, et al. Intimate Partner Violence And Women's Depression Before And During Pregnancy. *Violence Against Women* 2006; 12(3):221-239.
12. Lau Y, Chan KS. Influence Of Intimate Partner Violence During Pregnancy And Early Postpartum Depressive Symptoms On Breastfeeding Among Chinese Women In Hong Kong. *Journal of Midwifery and Women's Health*. 2007; 52(2): 15-20.

13. García-Moreno C, Jansen HA, Ellsberg M, et al. WHO Multi-Country Study on Women's Health and Domestic Violence Against Women: Initial Results On Prevalence, Health Outcomes And Women's Responses. Geneva: World Health Organization; 2005.
14. Kishor S, Johnson K. Profiling Domestic Violence: A Multi-Country Study. Calverton MD: ORC Macro; 2004.
15. Jewkes R. Intimate Partner Violence: Causes And Prevention. *Lancet* 2002; 359(9315):1423–1429.
16. Johnson H, Ollus N, Nevala S. Violence Against Women: An International Perspective. New York: Springer; 2007.
17. World Health Organization (2002). World Report on Violence and Health. Geneva: http://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/world_report/wrvh1/en/
18. Kharboush IF, Roudi-Fahimi F, İsmail HM, Mamdouh HM, Muhammad YY, Tawfik MM et al. (2010). Spousal Violence In Egypt. <http://www.prb.org/pdf10/spousalviolence-egypt.pdf>
19. Peedicayil A, Sadowski LS, Jeyaseelan L, Shankar V, Jain D, Suresh S et al. Spousal Physical Violence Against Women During Pregnancy. *International Journal of Obstetrics and Gynaecology*. 2004; 111:682–687.
20. Karaoğlu L, Celbis O, Ercan C, Ilgar M, Pehlivan E, Güneş G, et al. Physical, Emotional And Sexual Violence During Pregnancy In Malatya, Turkey. *Europ Journal Public Health*. 2006; 16(2):149–56.
21. Su-fang G et al., Domestic Abuse On Women In China Before, During, And After Pregnancy. *Chinese Medical Journal*. 2004; 117(3):331–336.
22. Eryılmaz G. Aile İçi Şiddet, Kadın Sağlığı Ve Hemşirelik. *Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*. 2001; 5(2):19-24.
23. Devries KM, Kishor S, Johnson H, Stöckl H, Bacchus LJ, Garcia-Moreno C, et al. Intimate Partner Violence During Pregnancy: Analysis Of Prevalence Data From 19 Countries. *Reproductive Health Matters*. 2010;18(36):158–170.
24. Ayrancı U, Günay Y, Ünlüoğlu I. Hamilelikte Aile İçi Şiddet: Birinci Basamak Sağlık Kurumlarına Başvuran Kadınlar Arasında Bir Araştırma. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*. 2002; 3:75-87.
25. Deveci SE, Açık Y, Gülbayrak C, Tokdemir M, Ayar A. Prevalence Of Domestic Violence During Pregnancy In A Turkish Community. *Southeast Asian Journal Tropic Medicine Public Health*. 2007; 38:754-760.
26. Güler N. Gebelikte Eşi Tarafından Kadına Uygulanan Fiziksel, Duygusal, Cinsel ve Ekonomik Şiddet Ve İlişkili Faktörler. *DEUHYO ED*. 2010; 3(2):72-77.
27. KSGM (T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü). Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması. Ankara, 2009.
28. Campbell J, Garcia-Moreno C, Sharps P. Abuse During Pregnancy In Industrialized And Developing Countries. *Violence Against Women*. 2004; 10(7):770-789.
29. Babu VB, Kar SK. Abuse Against Women In Pregnancy: A Population-Based Study From Eastern India. *WHO South-East Asia Journal of Public Health*. 2012; 1(2):133-143.
30. Farid M, Saleem S, Karim MS, Hatcher J. Spousal Abuse During Pregnancy In Karachi, Pakistan. *International Journal of Gynecology and Obstetrics*. 2008; 101:141-145.
31. Gao W, Paterson J, Carter S, Lusitini L. Intimate Partner Violence And Unplanned Pregnancy In The Pacific Islands Families Study. *International American Journal of Obstetrics and Gynecology*. 2008; 100:109–115.
32. Moraes CL, Reichenheim M E. Domestic Violence During Pregnancy In Rio De Janeiro, Brazil. *International Journal of Obstetrics and Gynaecology*. 2002; 79(3):269-77.
33. Valladares E, Pena R, Persson LA, Hogberg U. Violence Against Pregnant Women: Prevalence And Characteristics. A population- based study in Nicaragua. *An International Journal of Obstetrics and Gynaecology*. 2005; 112:1243–8.
34. Arat Y, Altınay AG. Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddet. *Punto Baskı Çözümleri*, İstanbul, 2007.
35. Güler N, Tel H, Özkan Tuncay F. Kadının Aile İçinde Yaşanan Şiddete Bakışı. *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*. 2005; 27(2):51-56.
36. Cubbins LA, Vannoy D. Socioeconomic Resources, Gender Traditionalism And Wife Abuse In Urban Russian Couples. *Journal of Marriage and Family*. 2005; 67:37–52.
37. Krishnan S. Gender, Caste And Economic Inequalities And Marital Violence In Rural South India. *Health Care for Women International*. 2005; 26:87-99.
38. Humphreys CA. Health Inequalities Perspective On Violence Against Women. *Health and Social Care in the Community*. 2007; 15:120–127.

TAF Preventive Medicine Bulletin, 2014:13(5)

39. Hindin MJ, Adair LS. Who at risk? Factor Associated With Intimate Partner Violence In The Philippines. *Social Science&Medicine*. 2002; 55:1385–1399.
40. Bassuk E, Dawson R, Hungtington N. Intimate Partner Violence In Extremely Poor Women: Longitudinal Patterns And Risk Markers. *J. Fam. Viol*. 2006; 21:387–399.
41. Deveci SE, Açık Y, Gülbayrak C, Tokdemir M. Elazığ İl Merkezinde 15–49 Yaş Evli Kadınların Aile İçi Şiddete Maruz Kalma Durumları. *Toplum ve Hekim*. 2005; 20:229–234.
42. Kemerli N. Aile İçinde Kadına Yönelik Şiddet. *Kadına Yönelik Şiddet ve Hekimlik Sempozyum Kitabı*, 41–58, 16–17 Kasım 2002, Ankara.